

כַּב וַיְבָרֶךְ אֶתְּמֵ אֱלֹהִים לְאֹמֶר פְּרוּ וְרַבּוּ וּמְלֵאוּ אֶת הַמַּיִם בַּיַּמִּים וְהַעֹף יִרְבַּ בְּאֶרֶץ:

**"וַיְבָרֶךְ אֶתְּמֵ... פְּרוּ וְרַבּוּ", למה מכל בעלי החיים רק הדגים והעופות
התברכו בברכת 'פְּרוּ וְרַבּוּ'?**

✠ **מדרש רבה (יא, ג):** "בחמישי נבראו עופות ודגים, ובני אדם שוחטין עופות ואוכלים, וצדים דגים ואוכלין, וכתוב בו ברכה¹⁹⁸ ואינו חסר כלום. בשישי נברא אדם ובהמה, ובני אדם שוחטין בהמה ואוכלין, ובני אדם מתים, וכתוב בו ברכה ואינו חסר כלום"¹⁹⁹. העופות והדגים נזקקו לברכה שלא יתמעטו, משום שהם ניצודים ומתמעטים.

✠ **רמב"ן:** הקב"ה בירך את בעלי הנפש שנבראו שנים - זכר ונקבה, והוצרכו לברכה שיתרבו, בניגוד לצמחים שנבראו רבים מאד ביום השלישי וצמחו גם ללא ברכתו. מברכת הדגים והעופות התברכו גם שאר בעלי החיים.

✠ **חזקוני:** הקב"ה לא בירך את כל בעלי החיים, מחשש שמא החיות יתרבו (בכמות) על בני האדם, באופן שלא יוכלו לשלוט עליהם ולא יוכלו לעמוד כנגדם, לעומת העופות שפורחים באויר והדגים שנמצאים במים, ולא מהוים איום וסיכון לבני האדם²⁰⁰.

✠ **ספורנו:** הם הוצרכו לברכה מיוחדת משום שתכליתם מושגת רק כשהם רבים.

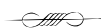
✠ **מלבי"ם:** הקב"ה בירך בברכת "פְּרוּ וְרַבּוּ" את ה"חלשים" שנזקקו לברכה מיוחדת: אפרוחי העופות שנולדים ומתרבים מבקיעת ביצה, שאין בה רוח חיים בירך אותם באופן מיוחד שיתרבו ויהיה בהם רוח חיים, וכן את הדגים, שבדרך הטבע מתמעטים בבליעת הדגים הגדולים את הקטנים²⁰¹.

✠ **רבי זלמן סורוצקין:** הדגים זקוקים לברכה מיוחדת משום שאין להם סדרי משטר רגילים שיכולים להגן עליהם מפני אנרכיה, אדרבא, פרנסתם בנויה ומושתתת על האי סדר, שהגדול בולע את הקטן. נוסף על איום זה, קיים גם איום מבני אדם

✠ הערות ✠

197. בפרט שעל פי ביאור רבינו בחיי, כתוצאה מברכת "פְּרוּ וְרַבּוּ" שהתברכו הדגים והעופות הם פרים ורבים ומולידים בכל תקופות השנה, בניגוד לאילנות, הצמחים, הבהמות והחיות, שלא התברכו בברכה זו בפירוש, ומוציאים פירות ומולידים רק בזמנים מסוימים בשנה.
198. הרא"ם מבאר שהברכה היא על הריבוי הטבעי שלהם.
199. רש"י מבאר את דברי חז"ל אלו, שאמנם גם בעלי החיים הוצרכו לברכה, אולם הקב"ה נמנע מלברכם משום שעל החיות נמנה גם הנחש, שעתיד להתקלל בחטא 'עץ הדעת', והקב"ה לא רצה שהנחש יהיה בכלל המבורכים.
200. רבינו בחיי מוסיף על כך, שאכן מכח ברכת "פְּרוּ וְרַבּוּ" שהתברכו, הדגים והעופות פרים ורבים ומולידים בכל תקופות השנה, בניגוד לאילנות, הצמחים, הבהמות והחיות, שלא התברכו בברכה זו בפירוש, שמוציאים פירות ומולידים רק בזמנים מסוימים בשנה.
201. וכך סובר גם אברבנאל.

שדגים אותם. הקב"ה בירך אותם בברכה מיוחדת שיפרו וירבו, להשלים חסרונם, שלא יתמעטו.

"פְּרוּ וּרְבוּ... בַּיָּמִים, וְהַעוֹף יִרְבֵּ", מדוע הדגים התברכו בברכות "פרו ורבו", לעומת העופות שהתברכו רק ברביה, ולא בפריה?

☞ הגר"א: אילו בירך הקב"ה גם את העופות בברכת הפריה, היו מתרבים באופן שהיו ממלאים את הארץ.

☞ מהרי"ל דיסקין: הכתוב מרמז שברכת העופות נכללה בברכת הדגים, משום שיש בברכה על רביית הדגים תועלת לרביית העופות, שניזונים מהדגים. הקב"ה בירך את "הַתַּיִנִּים הַגְּדֹלִים וְאֵת כָּל נֶפֶשׁ הַחַיָּה הַרְמֵשֶׁת אֲשֶׁר שָׂרְצוּ הַמַּיִם לְמִינֵהֶם וְאֵת כָּל עוֹף כְּנָף לְמִינֵהוּ"²⁰² בברכת "פרו ורבו", כדי ש"וְהַעוֹף יִרְבֵּ בָאָרֶץ". התועלת של התרבות הדגים אינה רק לטובתם, אלא מועילה בעקיפין גם לעופות שניזונים מאכילת הדגים.

כג וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר יוֹם חֲמִישִׁי:

פסוקים כד-לא: בריאת הבהמות והחיות, בריאת האדם, היום השישי לבריאה

כד וַיֵּאמֶר אֱלֹהִים תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ בְּהֵמָה וּרְמֵשׁ וְחַיְתוֹ אֲרֶץ לְמִינָהּ וַיְהִי כֵן:

"נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ בְּהֵמָה וּרְמֵשׁ וְחַיְתוֹ אֲרֶץ", מה נכלל בנבראים?

☞ רש"י: 'רְמֵשׁ' - שרץ. נקרא כך משום שהם נמוכים, מלשון רמיסה (על הארץ).

☞ רמב"ן: 'בְּהֵמָה' - המינים האוכלים עשב, בין בישוב ובין במדבר. 'רְמֵשׁ' - בעלי חיים ששורצים ונגררים על האדמה. 'וְחַיְתוֹ אֲרֶץ' - המינים שאוכלים בשר.